

Dok se ovdje tako živo radi o humanitetu — pitanja Slavenâ ostaju glasovi bez jeke. Samo kadšto čujemo odgovor, koji nas uvjerava o žarkoj ljubavi sa strane Niemaca. Da spomenemo jedan slučaj. U Beču pripraviše Haeckelu nedavno zabavu. Tudi pozdravi urednik polu-službenoga lista „Presse“ učenoga gosta i reče medj ostalim sliedeće: „Darvin-Haeckelova teorija o pobjedi vriednijega u borbi za obstanak prigrilila se je u Austriji s toga, što je ona teoretički i filozofički opravdala stanovište Niemaca i Magjara napram „nivelirajućoj“ nauci o absolutnoj ravnopravnosti i gospodstvu abstraktnoga broja“. ¹²

Niemci zaboravljaju, da borba za obstanak jošte završena nije i da će nadoći vrieme, gdje će njihovu ulogu preuzeti i opet vriedniji. Bilo to skoro i ne bilo, valja da mi budemo na oprezu; jer oni — kako vidimo — nisu iskreni.

Pitanje o smrtnoj kazni neda se riešiti načelno; ono će vazda stajati do okolnosti i odnošajâ stanovita društva, naroda. Ima takovih slučajeva, gdje se smrtna kazan nužno prihvatiti mora, da se kolizije izmedj etičnih ideja izbjegnu. Čovjek, koji je vriedan stanovitu osobu uništiti faktično, a s njom u savezu množinu njih moralno i materijalno, taj je smrtno uvriedio sve etične ideje — zato neka mu se smrtno i odmieni. Ako li nam Holtzendorf dovikuje: da to nije humano i da „ne valja suditi sa stanovišta zločinca već sa stanovišta ćudoredno mislećega društva“, ¹³ onda mu mi odgovaramo: humano jest i ćudoredno misli ono društvo, koje radi u smjeru svih ideja etičnih, nipošto pako ono, koje tek ideji blagohotnosti zadovoljava.

Evo dakle kako postupaju Niemci: napram Slavenom ideja blagohotnosti im je „nivelirajuća“; a naprama zločincem svojim ona im jedina vriedi.